

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД

**“Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського”**

кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності

МАТЕРІАЛИ

VI Міжнародної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених

**“КОНЦЕПТИ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУЧАСНОГО
СУСПІЛЬСТВА”**



(Одеса, 22-23 травня 20235 року)

Одеса -2025

УДК: 1:403:316.6 (08)

Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства //
Матеріали VI Міжнародної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства» (Одеса, 22-23 травня 2025 р.) 189 с.

Рецензенти:

Голубович Інна Володимирівна – доктор філософських наук, професор, завідувачка кафедри філософії Одеського національного університету імені І. І. Мечнікова

Єременко Олександр Михайлович – доктор філософських наук, професор кафедри філософії Національного університету «Одеська юридична академія»

- Збірник матеріалів VI Міжнародної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства» вміщує матеріали, які досліджують соціокультурні засади трансформацій ціннісної сфери життєдіяльності суспільства; соціокультурні трансформації молодіжного соціуму; соціокультурні трансформації освітнього середовища; культуру бізнесу в умовах соціокультурної трансформації сучасного українського суспільства; філософію менеджменту соціокультурної діяльності у контекстуальному полі глобальних трансформаційних процесів. Рекомендовано для науковців, педагогів, докторантів, аспірантів, студентів.

Ухвалено до друку та розповсюдження мережею інтернет вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», протокол № 17 від 26 червня 2025 р.

«Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства»

22-23 травня 2025 року

ОРГКОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Голова:

А. В. Красножон – ректор Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доктор історичних наук, професор.

Заступники голови:

Копусь Ольга Антонівна – перший проректор з навчальної та науково-педагогічної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доктор педагогічних наук, професор.

Музиченко Ганна В'ячеславівна – проректор з наукової роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського», доктор політичних наук, професор.

Борінштейн Євген Русланович – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Члени оргкомітету:

Лісеєнко Олена Василівна – доктор соціологічних наук, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності, завідувач історико-філософського відділення Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Петінова Оксана Борисівна – доктор філософських наук, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Атаманюк Зоя Миколаївна – доктор філософських наук, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Лунгу Лілія Павлівна – здобувачка 1 року навчання ОПП Середня освіта (Англійська мова і зарубіжна література) факультету іноземних мов;

Науковий керівник – **Атаманюк Зоя Миколаївна**, доктор філософських наук, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

ЩО ТАКЕ КУЛЬТУРА ОСОБИСТОСТІ І ЯК ВОНА ФОРМУЄТЬСЯ?

Питання формування культури особистості супроводжувало філософську думку впродовж усієї її історії. Від перших натурфілософських учень до сучасних концепцій, мислителі шукали відповідь на питання про сутність людини та її місце у світі культури. Уже Геракліт вбачав у постійному самовдосконаленні сутність людського буття, стверджуючи: "Характер людини – це її доля". Цей підхід підкреслює динамічну природу особистості, яка перебуває в постійному становленні, подібно до гераклітівського "все тече, все змінюється".

Водночас у філософії Парменіда та елеатів існує розуміння незмінної сутності людського буття, що споріднена з вічним і незмінним буттям космосу. Для піфагорійців культура особистості полягала насамперед у гармонійному поєднанні духовного і тілесного начал, у досягненні внутрішньої міри та числової гармонії.

Левкіпп і Демокріт розглядали формування особистості як результат взаємодії атомів душі зі зовнішнім світом, підкреслюючи матеріальні основи культури. Проте саме із Сократа починається справжнє філософське дослідження особистості як такої. Його принцип "Пізнай самого себе" став основою європейської традиції самопізнання і саморозвитку.

Платон розвинув ідеї Сократа, створивши концепцію виховання душі через пригадування ідеальних форм. Для Платона культура особистості полягала у сходженні душі до світу ідей, у подоланні тілесності заради досягнення істини, добра і краси. Аристотель, на противагу своєму вчителю, вбачав сутність людини в єдності форми і матерії, душі і тіла, розглядаючи культуру особистості як реалізацію внутрішніх потенцій через активну діяльність.

У середньовічній філософії, особливо у працях Аврелія Августина, культура особистості набуває теоцентричного характеру. Для Августина шлях людини до себе пролягає через Бога: "Не виходь зовні, повернись до самого себе; у внутрішній людині перебуває істина". Фома Аквінський, синтезуючи християнське віровчення з аристотелізмом, розглядав особистість як розумну

субстанцію, здатну пізнавати божественний порядок і діяти відповідно до нього.

Микола Кузанський, стоячи на порозі Нового часу, розробив концепцію "вченого незнання", в якій культура особистості постає як нескінченне наближення до божественної нескінченності. Коперніканський переворот і філософія Джордано Бруно відкрили нову перспективу розуміння людини у нескінченному Всесвіті, де особистість здобуває нову свободу і водночас опиняється перед новими викликами.

Сучасна філософська антропологія розглядає культуру особистості через призму її екзистенційного самовизначення в світі, де кожен індивід постає як унікальний центр культуротворчості, який перебуває в постійному діалозі з соціокультурним середовищем. Культура особистості в цьому контексті постає як система смислів, цінностей та практик, через які індивід реалізує своє буття-в-світі.

Раціоналістичні та емпіричні підходи до формування особистості.

Новочасна філософія запропонувала принципово нові підходи до розуміння формування культури особистості. Френсіс Бекон, розробляючи свій "новий органон" науки, вбачав у подоланні "ідолів" розуму шлях до формування раціональної особистості. "Знання – сила", – стверджував він, підкреслюючи практичну спрямованість культури особистості.

Рене Декарт, виходячи з принципу "cogito ergo sum", обґрунтував ідею автономного суб'єкта, здатного на основі методичного сумніву досягати достовірного знання. "Я мислю, отже, я існую" – це основа розуміння особистості як самосвідомого, раціонального суб'єкта. Декартівський дуалізм душі і тіла заклав основи розуміння людини як істоти, що належить одночасно до світу природи і світу культури.

На противагу раціоналістичному підходу, Джон Локк розвинув емпіричну концепцію формування особистості. Порівнюючи свідомість новонародженої дитини з "чистою дошкою" (*tabula rasa*), Локк підкреслював роль досвіду і виховання у формуванні культури особистості. "У розумі немає нічого, чого раніше не було б у відчуттях" – цей принцип підкреслює вирішальне значення соціокультурного середовища для становлення особистості.

Розмірковуючи над цими концепціями, варто зазначити, що протиставлення раціоналізму й емпіризму виявляє діалектичну природу культури особистості – як результату взаємодії внутрішніх потенцій розуму та зовнішніх впливів середовища. На мою думку, сучасне розуміння культури особистості має інтегрувати обидва підходи, визнаючи як активність суб'єкта в процесі самотворення, так і роль культурно-історичного контексту, в якому це самотворення відбувається.

Трансцендентальний вимір культури особистості

Принципово новий погляд на культуру особистості запропонував Іммануїл Кант. У своїй "критичній філософії" він здійснив "коперніканський переворот", розглядаючи пізнання і моральність як сфери активності трансцендентального суб'єкта. В роботі "Відповідь на питання: що таке Просвітництво?" Кант формулює сутність культури особистості як здатність до самостійного мислення: "Просвітництво – це вихід людини зі стану неповноліття, в якому вона перебуває з власної вини. Неповноліття – це неспроможність користуватися своїм розумом без керівництва з боку когось іншого".

Культура особистості для Канта нерозривно пов'язана з моральною автономією, з підпорядкуванням своїх дій категоричному імперативу, який вимагає ставитися до людства в собі та в особі будь-якого іншого не лише як до засобу, але й як до мети. Така концепція підкреслює етичний вимір культури особистості – як здатності бути законодавцем для самого себе, керуючись ідеями практичного розуму.

Георг Вільгельм Фрідріх Гегель розвиває ідеї Канта, але розглядає формування особистості в контексті історичного розвитку абсолютного духу. У "Феноменології духу" він описує шлях індивідуальної свідомості до абсолютного знання через діалектичне подолання відчуження. Культура особистості, згідно з Гегелем, формується в процесі об'єктивації духу в формах права, моралі, моральності та його повернення до себе у формах мистецтва, релігії та філософії.

"Дух здобуває свою істину лише за умови, що він знаходить себе в абсолютній розірваності... Дух є ця сила не як позитивне, що відходить від негативного... але дух є ця сила тільки тоді, коли він дивиться в обличчя негативному, перебуває біля нього". Ця думка Гегеля вказує на необхідність проходження через відчуження і протиріччя для досягнення справжньої культури особистості.

На мою думку, кантівсько-гегелівська традиція заклала основи розуміння діалектики індивідуального і загального в культурі особистості – як процесу, в якому індивід, з одного боку, засвоює загальнолюдські культурні форми, а з іншого – активно перетворює їх, надаючи їм індивідуального змісту.

Ірраціоналістичні аспекти культури особистості

У філософії XIX-XX століть з'являються концепції, що піддають критиці раціоналістичне розуміння культури особистості. Артур Шопенгауер протиставляє раціональному пізнанню безпосередню інтуїцію, що відкриває доступ до світової волі як істинної сутності буття. В його філософії культура особистості постає як шлях подолання індивідуальної волі до життя, звільнення від страждань через аскезу і споглядання.

Радикальну критику традиційного розуміння культури здійснив Фрідріх Ніцше. Для нього справжня культура особистості – це культура "надлюдини",

яка подолала моральний і релігійний догматизм, здійснивши "переоцінку всіх цінностей". "Стань тим, хто ти є" – цей заклик Ніцше підкреслює необхідність творчого самоперевершення, відмови від рабської моралі на користь моралі аристократичної, стверджувальної.

"Що падає, те треба ще підштовхнути!" – ця провокативна фраза Ніцше виражає його радикальну позицію щодо традиційної культури, яка, на його думку, вичерпала свій потенціал і потребує подолання. Культура особистості в ніцшеанському розумінні – це здатність до творчого руйнування старих форм і створення нових цінностей.

Принципово новий погляд на культуру особистості запропонував Зигмунд Фрейд, відкривши роль несвідомого у психічному житті людини. Згідно з його концепцією, культура формується через сублимацію потягів та інстинктів, через трансформацію примітивної енергії лібідо в соціально прийнятні форми творчості. "Там, де було Воно, повинно стати Я" – ця формула Фрейда вказує на сутність психоаналітичного розуміння культури особистості як процесу поступового підкорення несвідомих потягів свідомому контролю Ego.

На мою думку, ірраціоналістичні підходи розкривають важливі аспекти культури особистості, які були недооцінені в раціоналістичній традиції, – роль творчої деструкції, значення підсвідомих мотивів, цінність безпосереднього переживання. Однак повне заперечення раціональних основ культури може призвести до нігілізму і деструктивності, тому важливим є діалектичне поєднання раціональних та ірраціональних елементів у цілісній концепції культури особистості.

Культура особистості як свобода і відповідальність

Екзистенціалістське розуміння культури особистості найглибше представлене у працях Жан-Поля Сартра, Альбера Камю, Габрієля Марселя, Мартіна Гайдеггера та Карла Ясперса. У центрі їхньої філософії – проблема автентичного існування людини у світі, де немає наперед заданих смислів і цінностей.

Мартін Гайдеггер розглядає культуру особистості через призму її здатності до справжнього (власного) буття, протиставляючи його несправжньому (невласному) існуванню в модусі *das Man*. "Присутність як буття у світі є буття до можливостей, але не до якоїсь порожньої логічної можливості". Культура особистості для Гайдеггера – це здатність до буття-до-смерті, до прийняття власної конечності і, через це, до відкриття автентичних можливостей свого існування.

Карл Ясперс розвиває концепцію "граничних ситуацій" (смерть, страждання, провина, боротьба), в яких людина стикається з межами свого існування і через це здобуває можливість справжнього самовизначення. "Лише в граничних ситуаціях людина стає собою, виходячи за межі всього мирського".

Культура особистості, згідно з Ясперсом, формується через "філософську віру" – відкритість трансценденції, що виявляється в "шифрах буття".

Жан-Поль Сартр розглядає особистість як проєкт, що постійно самовизначається у світі. "Людина насамперед існує, стикається зі світом, а вже потім визначається... Людина є не що інше, як те, чим вона себе робить". У цьому контексті культура особистості постає як здатність до автентичного самовизначення, до відповідального творення себе та свого життєвого проєкту. Сартр наголошує на абсолютній свободі людини: "Людина приречена бути вільною". Але ця свобода невіддільна від відповідальності – не лише за власне життя, але й за весь світ, оскільки, обираючи себе, людина одночасно обирає і певний образ людини взагалі.

Альбер Камю, розвиваючи тему абсурдності людського існування, вбачає сутність культури особистості у "бунті" проти абсурду. "Я бунтую, отже, ми існуємо" – ця формула вказує на соціальний вимір бунту, його здатність створювати солідарність між людьми. Справжня культура особистості, за Камю, – це здатність зберігати гідність і творити смисл в абсурдному світі.

Габріель Марсель, на відміну від атеїстичного екзистенціалізму Сартра і Камю, розвиває християнську версію екзистенціалізму, центральними категоріями якої є "таємниця", "вірність", "надія" і "любов". Для Марселя культура особистості формується через відкритість іншому, через подолання замкненості індивідуального існування в досвіді інтерсуб'єктивності.

Розмірковуючи над цими концепціями, можу стверджувати, що культура особистості в екзистенціальному вимірі – це насамперед культура вибору, культура відповідальності за своє буття у світі. У цьому сенсі формування культури особистості є безперервним процесом самовизначення і подолання наявного буття заради можливого.

Культура особистості в інформаційну епоху

Сучасні філософи, зокрема Жан Бодрійяр, звертають увагу на трансформацію культури особистості в епоху симулякрів і гіперреальності. "У нашому світі образів, що симулюють реальність, стає все важче розрізнити справжнє і несправжнє, оригінал і копію". В умовах інформаційного суспільства культура особистості стикається з новими викликами – фрагментацією досвіду, домінуванням поверхневих форм культурного споживання, розмиванням ціннісних орієнтирів.

На мою думку, в цих умовах особливого значення набуває здатність особистості до критичного мислення, до розрізнення сутнісного і несуттєвого, до опору маніпулятивним впливам масової культури.

Висновки.

Філософське осмислення проблеми культури особистості та шляхів її формування дозволяє зробити висновок про багатовимірність цього феномену.

Культура особистості – це не статичний набір характеристик, а динамічний процес самотворення індивіда у взаємодії з соціокультурним середовищем.

Аналіз різних філософських підходів демонструє, що формування культури особистості відбувається на перетині декількох вимірів:

космологічного (від Геракліта до Демокріта),
етичного (Сократ, Платон, Аристотель),
теологічного (Августин, Фома Аквінський),
гносеологічного (Декарт, Локк),
трансцендентального (Кант, Гегель),
ірраціонального (Шопенгауер, Ніцше, Фрейд),
екзистенційного (Гайдеггер, Ясперс, Сартр, Камю).

Особисто я вважаю, що в сучасних умовах формування культури особистості вимагає особливої рефлексивності, здатності критично осмислювати різноманітні культурні впливи і творчо інтегрувати їх у цілісний життєвий проект. Культура особистості – це не просто ерудиція чи обізнаність у певних культурних кодах, а здатність до автентичного буття-в-культурі, до творчого діалогу з культурною спадщиною і відповідального самовизначення в сучасному світі.

Культура особистості формується через практики самопізнання, діалогу, критичного мислення, творчого самовираження, через постійне розширення горизонтів розуміння себе і світу. І саме в цьому безперервному процесі культурного самотворення розкривається глибинна сутність людини як істоти, що здатна трансцендувати власну природу, створюючи світ культури і одночасно творячи саму себе.

Список використаних джерел

1. Августин А. Сповідь. К.: Основи, 1999. 319 с.
2. Аристотель. Нікомахова етика. К.: Аквілон-Плюс, 2002. 480 с.
3. Бодрійяр Ж. Симулякри і симуляція. К.: Основи, 2004. 230 с.
4. Бурдье П. Практичний глузд. К.: Український Центр духовної культури, 2001. 503 с.
5. Гайдеггер М. Буття і час. К.: Фоліо, 2003. 438 с.
6. Гегель Г.В.Ф. Феноменологія духу. К.: Основи, 2000. 548 с.
7. Декарт Р. Міркування про метод. К.: Тандем, 2001. 168 с.
8. Зіммель Г. Поняття і трагедія культури // Зіммель Г. Вибране: У 2-х т. Т.1. Філософія культури. К.: Основи, 1996. С. 445-474.
9. Кант І. Відповідь на питання: що таке Просвітництво? // Кант І. Вибрані твори: У 2-х т. Т. 2. М.: Думка, 1966. С. 25-35.
10. Камю А. Бунтівна людина. К.: Фоліо, 1997. 304 с.
11. Локк Дж. Досвід про людське розуміння // Локк Дж. Вибрані філософські твори. М.: Соцекгіз, 1960. С. 23-730.

12. Платон. Держава. К.: Основи, 2000. 355 с.
13. Сартр Ж.-П. Екзистенціалізм – це гуманізм // Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрями. К.: Ваклер, 1989. С. 319-347.
14. Фрейд З. Вступ до психоаналізу. К.: Основи, 1998. 709 с.
15. Шопенгауер А. Світ як воля і уявлення. К.: Ніка-Центр, 2005. 512 с.

Солдатенко Олександр Ігорович – кандидат педагогічних наук, доцент доцент кафедри мистецьких дисциплін Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

Сахно Світлана Віталіївна - студентка III курсу, спеціальності менеджмент соціокультурної діяльності Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ EVENT-МЕНЕДЖМЕНТУ В УКРАЇНІ

Сучасна індустрія івент-менеджменту відіграє ключову роль у соціокультурному, економічному та туристичному розвитку країни. Україна, перебуваючи на шляху до євроінтеграції та культурного оновлення, демонструє зростаючий інтерес до організації різних заходів, масових фестивалів і культурних подій. У такому контексті ефективний івент-менеджмент стає не лише засобом створення якісного дозвілля, але й важливим фактором комунікації, формування іміджу та залучення інвестицій.

У івент-менеджменті команду розглядають як:

- Спосіб (рівень та якість) взаємодії людей між собою;
- Комунікації в групі, тієї енергії, що об'єднує людей у єдине ціле;
- Згуртована співпраця на основі усвідомлення спільності та відчуття причетності (небайдужості), довіри, поваги, взаємопідтримки, відданості та постійної комунікації;
- Умова для ведення змін та інновацій;
- Безпечний простір, в якому відбувається та заохочується вільний обмін думками, почуттями, емоціями, критичне обговорення ідей;
- Простір, в якому люди розкриваються, розуміють і підтримують один одного, пишаються спільними досягненнями;

Роль лідера в івент-менеджменті полягає в тому, щоб зуміти гармонізувати дію усіх складових. Він створює середовище, в якому одночасно «розквітає» кожен, розширює можливості для членів команд приймати рішення і діяти самостійно [3].

Забезпечення інклюзивності та культурної чутливості є важливою складовою сучасного івент-менеджменту. Це передбачає формування умов, що

ТВОРЧИСТЮ ТА ОСОБИСТІСТЮ

Рилова Ольга Юріївна 133

ВПЛИВ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ФАКТОРІВ НА ФОРМУВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Федорова Інна Валеріївна, Тімурка Вікторія Іллівна 135

НОВІ СОЦІОКУЛЬТУРНІ ВИКЛИКИ В ОСВІТІ НА СУЧАСНОМУ ІСТОРИЧНОМУ ЕТАПІ В УКРАЇНІ

Яковенко Марина Леонідівна 140

ОСОБЛИВОСТІ ЗМІНИ ЗАПИТІВ НА ЗНАННЯ ТА ПРОФЕСІЙНУ РЕАЛІЗАЦІЮ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Секція 4. Культура бізнесу в умовах соціокультурної трансформації сучасного українського суспільства

Базелюк Оксана Василівна, Петінова Оксана Борисівна 142

ТРАНСФОРМАЦІЯ КУЛЬТУРИ УКРАЇНСЬКОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВІЙНИ: ВІД ПРИБУТКУ ДО СОЦІАЛЬНОЇ МІСІЇ

Лунгу Лілія Павлівна, Атаманюк Зоя Миколаївна 146

ЩО ТАКЕ КУЛЬТУРА ОСОБИСТОСТІ І ЯК ВОНА ФОРМУЄТЬСЯ?

Солдатенко Олександр Ігорович, Сахно Світлана Віталіївна 152

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ EVENT-МЕНЕДЖМЕНТУ В УКРАЇНІ

Солдатенко Олександр Ігорович, Смаглюк Карина Русланівна 154

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО МЕНЕДЖМЕНТУ ХУДОЖНІХ ВИСТАВОК

Стойкова Кароліна 156

БІЗНЕС ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗБЕРЕЖЕННЯ Й ТРАНСЛЯЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Секція 5. Філософія менеджменту соціокультурної діяльності у контекстуальному полі глобальних трансформаційних процесів

Аксьонова Віра Ігорівна, Дорул Данило Артемович, 159

ДУХОВНІСТЬ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ЯК СМИСЛ ІНДИВІДУАЛЬНОГО БУТТЯ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ГЛОБАЛЬНОГО ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОГО СУСПІЛЬСТВА

Дилян Анна Віталіївна 164

ФІЛОСОФІЯ ГРОШЕЙ І РЕКЛАМНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ У СОЦІОКУЛЬТУРНІЙ СФЕРІ: ЦІННІСНА ПРИРОДА ОБМІНУ В УМОВАХ КРИЗИ